

Kryzys: retoryka i polityka

Warszawa, kwiecień 2009 roku

W sondażu z 5-8.03.2009 r. TNS OBOP zbadał niektóre poglądy związane z kryzysem gospodarczym oraz ze związaną z nim polityką i retoryką.

- Dolegliwości kryzysu wydają się Polakom przesądzone i mało zależne od polityków i ich decyzji. 15% uważa, że kryzys byłby mniej dolegliwy, gdyby Polska nie wstąpiła do UE, a 32%, że wtedy byłby bardziej dolegliwy. 31% badanych sądzi, że wcześniejsze przyjęcie euro pogłębiliby kryzys (wg 24% miałyby go złagodzić).
- Sugestia, że gdyby rządziło PiS lub lewica, to kryzys byłby łagodniejszy, nie trafiają do przekonania opinii masowej: byłoby tak samo, albo jeszcze gorzej.
- W opinii potocznej występują dwa przekonania na temat, kto na kryzysie straci, a kto zyska. 41% badanych podpisuje się pod poglądem, że wszyscy stracą, i biedni i bogaci - jedni mniej, drudzy więcej, a 43% pod poglądem, że bogaci zyskają, a biedni stracą.
- W sporze o to, jak walczyć z kryzysem – oszczędzać (rząd) czy inwestować (opozycja), 34% badanych jest za rządem, a 41% za opozycją.
- 18% uważa, że oszczędzając, trzeba ująć coś każdej dziedzinie, zaś 52%, że są takie dziedziny, w których w żadnym razie nie powinno się zmniejszać wydatków. *Spośród nich* dla 81% taką dziedziną jest służba zdrowia, dla 26% - edukacja, a dla 19% - obronność i bezpieczeństwo.

Cytowanie, publiczne odtwarzanie, kopiowanie oraz wykorzystywanie w innej formie danych, informacji i opracowań zawartych w tej publikacji jest dozwolone pod warunkiem podania źródła: TNS OBOP.

Obecne trudności gospodarcze, nazwane kryzysem, oprócz swojej warstwy materialnej, mają też warstwę symboliczną – przekonania o źródłach kryzysu, jego ofiarach i beneficjentach, opinie o walce z kryzysem itp. Niektóre z tych spraw zbadał TNS OBOP w sondażu przeprowadzonym w dn. 5-8.03.2009 r.¹ Raport zawiera jego wyniki.

RETORYKA KRYZYSU

W dotyczących kryzysu wypowiedziach polityków oraz publicystów politycznych i ekonomicznych często pojawia się tryb warunkowy - *gdyby* Polska wprowadziła euro, *gdyby* rządziło PiS. Często nie są to rozważania z zakresu „polityki alternatywnej”, lecz oceny – *gdybyż* Polska wprowadziła euro, *gdybyż* to rządził PiS, a nie PO... W sondażu zbadano, co zwykli ludzie, bo tacy badani są w sondażach, myślą o skutkach takich i podobnych ewentualności – czy ich zdaniem miałyby one wpływ na stopień dolegliwości kryzysu.

Dane w proc.

CZY PANA(I) ZDANIEM KRYZYS W POLSCE BYŁBY MNIEJ CZY BARDZIEJ DOTKLIWY, GDYBY ...				
	kryzys byłby mniej dotkliwy	kryzys byłby tak samo dotkliwy	kryzys byłby bardziej dotkliwy	trudno powiedzieć
Polska nie wstąpiła do UE	15	41	32	12
Polska już wprowadziła walutę euro	24	31	31	14
rządziła partia Prawo i Sprawiedliwość	11	43	29	17
rządziła koalicja PO oraz PiS	14	52	13	21
Polska nie wstąpiła do UE	6	50	21	23

Rzut oka na uzyskane odpowiedzi pokazuje, że żadne z pojawiających się w tej retoryce lekarstw nie uchroniłoby – we w miarę powszechnej opinii badanych - kraju przed dolegliwościami kryzysu: ani *niewstąpienie* do UE, ani przyjęcie euro, ani rządy innych partii niż PO.

¹ Sondaż TNS OBOP zrealizowano w dniach 5-8 marca 2009 r. na reprezentatywnej, losowej 1000-osobowej ogólnopolskiej próbie mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat. Maksymalny statystyczny błąd pomiaru dla tej wielkości próby wynosi +/- 3,1%, przy wiarygodności oszacowania równej 95%.

Krytycy wstąpienia Polski do UE mogą zobaczyć, że badanych, którzy sądzą, że gdyby Polska *nie* była wstąpiła do UE, kryzys byłby *bardziej* dotkliwy, jest dwa razy *więcej* niż badanych, którzy sądzą, że wtedy kryzys byłby mniej dotkliwy. Takie przekonanie nie istnieje już jednak w przypadku wprowadzenia euro: tu jest nieco więcej takich, co sądzą, że przyjęcie euro uczyniłoby kryzys *bardziej* dotkliwym.

Jeśli chodzi o alternatywy polityczne, to sugestie, że gdyby rządziło PiS lub lewica, to kryzys byłby łagodniejszy, nie trafiają do przekonania opinii masowej: byłoby tak samo, albo jeszcze gorzej. Także koalicja PO i PiS niewiele by tu pomogła.

Dolegliwości kryzysu gospodarczego wydają się Polakom przesądzone i mało zależne od polityków i ich decyzji. Można w tym widzieć pewien fatalizm, ale można też widzieć uniezależnianie się opinii w sprawach gospodarczych od opinii w sprawach politycznych.

Odpowiedzi na te hipotetyczne pytania zależą od rzeczywistego położenia społecznego (wykształcenia) i rzeczywistych poglądów politycznych (preferencji wyborczych badanych). Zależności pokazano w tabeli.

Dane w proc.

KRYZYS BYŁBY MNIEJ DOTKLIWY, GDYBY...					
	Polska nie wstąpiła do UE	Polska już wprowadziła euro	rządziła partia PiS	rządziła koalicja PO i PiS	rządziła lewica
WYKSZTAŁCENIE					
podstawowe, gimnazjalne	19	16	14	14	7
zasadnicze zawodowe	20	14	14	15	3
średnie i pomaturalne	13	28	10	14	8
licencjat, wyższe	11	30	11	13	5
AKTUALNE PREFERENCJE WYBORCZE					
PO	10	37	3	15	8
PSL	22	30	22	23	3
PiS	12	16	51	23	2
SLD	8	52	5	0	55

W miarę wzrostu poziomu wykształcenia maleje odsetek badanych, którzy sądzą, że pozostawanie poza UE uczyniłoby kryzys mniej dotkliwym, a rośnie odsetek badanych, którzy sądzą, że mniej dotkliwym uczyniłoby kryzys przyjęcie euro. Przekonanie, że gdyby w Polsce rządziła jakaś inna partia lub inne partie, to kryzys byłby łagodniejszy, praktycznie nie zależy od wykształcenia.

Większe znaczenie dla opinii mają poglądy polityczne i sympatie partyjne badanych. Duży procent sympatyków PSL (22%) sądzi, że kryzys byłby mniej dotkliwy gdyby Polska nie wstąpiła była do UE . Z kolei sympatycy PiS najrzadziej (16%) też wierzą w łagodzące skutki przyjęcia euro. Było do przewidzenia, że sympatycy PiS dość powszechnie (51%) sądzą, że gdyby ich partia rządziła, kryzys byłby mniej dotkliwy. Podobnie w stosunku do SLD myślą sympatycy tej partii. 22% sympatyków PSL sądzi, że gdyby rządził PiS, kryzys byłby łagodniejszy.

Przypomnijmy jednak, że tylko 11% ogółu badanych sądzi, że rządy PiS uczyniłyby kryzys łagodniejszym, a 29%, że bardziej dotkliwym; odpowiednie odsetki dla lewicy wyniosły 6% i 21%.

„JEDNI TRACĄ, DRUDZY SIĘ BOGACĄ”

Kto, jacy ludzie na kryzysie tracą, a jacy zyskają – jest ważnym pytaniem. Wcześniejsze badania TNS OBOP pokazują, że na tej fazie kryzysu, którą nazywano kryzysem finansowym najczęściej tracili ci, co mieli coś do stracenia – brali kredyty, mieli akcje na giełdzie, oszczędzali w inwestycyjnych funduszach emerytalnych. Oni jednak, związani z rynkiem, częściej niż ogół uważali, że dadzą sobie radę z dolegliwościami kryzysu.

To badanie pokazuje, że w opinii potocznej występują dwa, niemal tak samo popularne przekonania. Pierwsze to: wszyscy tracą, i biedni i bogaci - jedni mniej, drudzy więcej (41%). Drugie to: bogaci zyskają, a biedni tracą (43%). Biedni tracą w każdym wypadku.

Dane w proc.

KTO W POLSCE, JACY LUDZIE NA KRYZYSIE STRACĄ, A JACY ZYSKAJĄ?	
wszyscy stracą, i biedni i bogaci - jedni mniej, drudzy więcej	41
wszyscy zyskają, i biedni i bogaci – jedni mniej, drudzy więcej	5
bogaci stracą, a biedni zyskają	2
bogaci zyskają, a biedni stracą	43
<i>trudno powiedzieć</i>	9

Poglądy w tej sprawie zależą od położenia społecznego (wykształcenia) i sympatii politycznych. Pokazano to w tabeli.

Dane w proc.

KTO W POLSCE, JACY LUDZIE NA KRYZYSIE STRACĄ, A JACY ZYSKAJĄ?		
	wszyscy stracą, i biedni i bogaci - jedni mniej, drudzy więcej	bogaci zyskają, a biedni stracą
WYKSZTAŁCENIE		
podstawowe, gimnazjalne	32	56
zasadnicze zawodowe	39	45
średnie i pomaturalne	40	44
licencjat, wyższe	47	31
AKTUALNE PREFERENCJE WYBORCZE		
PO	54	31
PSL	32	61
PiS	31	53
SLD	31	47

Im wyższe wykształcenie, tym częściej ludzie sądzą, że na kryzysie stracą wszyscy, i biedni i bogaci, a tym rzadziej, że bogaci zyskają, a biedni stracą. Poglądy ludzi z wykształceniem wyższym rozkładają się dokładnie odwrotnie w stosunku do poglądów ludzi z wykształceniem podstawowym.

JAK WALCZYĆ Z KRYZYSEM

Stanąwszy wobec kryzysu, rząd zdecydował o zaciskaniu pasa - ograniczeniu wydatków z budżetu. Odpowiedzią opozycji była krytyka: oszczędzanie tylko pogłębi kryzys – trzeba inwestować. Zapytano badanych, kto – ich zdaniem - ma tu więcej racji..

Dane w proc.

WALCZĄC Z KRYZYSEM RZĄD OGRANICZA WYDATKI NA RÓŻNE DZIEDZINY, W KAŻDYM RESORCIE. OPOZYCJA MÓWI, ŻE RZĄD NIE POWINIEN OSZCZĘDZAĆ, LECZ INWESTOWAĆ. KTO MA TU WIĘCEJ RACJI – RZĄD CZY OPOZYCJA?	
Rząd	34
Opozycja	41
<i>trudno powiedzieć</i>	25

„Opozycja” – odpowiedziało 41% badanych, „rząd” – odpowiedziało 34%, a jedna czwarta nie miała w tej sprawie zdania.

Na pytanie, na czym oszczędzać, jednak tylko 13% odpowiada, że w żadnej dziedzinie nie powinno się zmniejszać wydatków.

Połowa (52%) badanych twierdzi, że *jest* taka dziedzina, w której w żadnym razie nie powinno się zmniejszać wydatków. Dla czterech piątych *spośród nich* (81%) taką dziedziną jest służba zdrowia, dla jednej czwartej (26%) jest nią edukacja, a dla jednej piątej (19%) obronność i bezpieczeństwo.

Dane w proc.

CZY JEST TAKA DZIEDZINA, W KTÓREJ W ŻADNYM RAZIE NIE POWINNO SIĘ ZMNIJSZAĆ WYDATKÓW?	
Tak	52
nie - w każdej dziedzinie trzeba coś ująć	18
w żadnej dziedzinie nie powinno się zmniejszać wydatków	13
<i>trudno powiedzieć</i>	17

Dane w proc.

CZY JEST TAKA DZIEDZINA, W KTÓREJ W ŻADNYM RAZIE NIE POWINNO SIĘ ZMNIEJSZAĆ WYDATKÓW?	
służba zdrowia - leczenie, ochrona zdrowia, szpitale, medycyna	81
oświata, edukacja, szkolnictwo	26
bezpieczeństwo - wojsko, policja, obronność	19
emerytury i renty	8
opieka społeczna - ludzie biedni, domy dziecka itp.	7
rolnictwo - produkcja żywności	3

N=523, badani wymieniali więcej niż jedną dziedzinę, odsetki nie sumują się do 100%.

Preferencja dla strategii walki z kryzysem – oszczędzać czy inwestować jest wynikiem potocznych wyobrażeń o ekonomii oraz sympatii politycznych, jedna strategia jest rządowa, a druga opozycyjna i oceniana jest w części niezależnie od jej treści.

Dane w proc.

WALCZĄC Z KRYZYSEM RZĄD OGRANICZA WYDATKI NA RÓŻNE DZIEDZINY, W KAŻDYM RESORCIE. OPOZYCJA MÓWI, ŻE RZĄD NIE POWINIEN OSZCZĘDZAĆ, LECZ INWESTOWAĆ. KTO MA TU WIĘCEJ RACJI – RZĄD CZY OPOZYCJA?		
	rząd	opozycja
WYKSZTAŁCENIE		
podstawowe, gimnazjalne	25	39
zasadnicze zawodowe	33	46
średnie i pomaturalne	34	39
licencjat, wyższe	45	33
AKTUALNE PREFERENCJE WYBORCZE		
PO	54	33
PSL	20	70
PiS	15	65
SLD	42	40

Wraz z wykształceniem rośnie poparcie dla oszczędzania. Sympatycy Platformy popierają strategię rządu, sympatycy PiS – i PSL! – zdecydowanie popierają opcję opozycji; zwolennicy SLD są podzieleni.

P9_1. Czy Pan(a) zdaniem kryzys w Polsce byłby mniej czy bardziej dotkliwy, gdyby Polska nie wstąpiła do Unii Europejskiej?

		Dane w proc.				LICZBA OSÓB
		kryzys byłby mniej dotkliwy	kryzys byłby tak samo dotkliwy	kryzys byłby bardziej dotkliwy	trudno powiedzieć	
OGÓLEM		15	41	32	12	1000
PLEĆ	mężczyźni	15	41	36	7	478
	kobiety	15	40	28	17	522
WIEK	15-19 lat	18	40	36	7	82
	20-29 lat	13	42	35	10	197
	30-39 lat	13	50	29	8	169
	40-49 lat	18	43	30	9	157
	50-59 lat	16	35	34	16	178
	60 lat lub więcej	15	36	30	18	216
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe, gimnazjalne	19	35	25	21	161
	zasadnicze zawodowe	20	38	28	14	240
	średnie i pomaturalne	13	41	33	12	333
	licencjat, wyższe	11	44	38	7	139
	jeszcze się uczy	10	47	38	5	126
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	19	41	28	12	378
	miasto do 100 tys.	16	38	32	14	325
	miasto 101-500 tys.	10	43	36	11	177
	miasto pow. 500 tys.	6	44	40	10	120
REGION	małopolski	8	57	25	10	172
	wschodni	16	45	30	8	108
	katowicki	9	41	42	8	136
	dolnośląski	13	28	41	18	96
	wielkopolski	23	34	31	12	153
	pomorski	15	40	24	21	115
	centralny	19	36	33	12	219
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	pracuje zawodowo	15	43	31	10	463
	nie pracuje zawodowo	15	38	33	14	537
GRUPA SPOŁECZNO - ZAWODOWA	kierownicy i specjaliści	10	44	34	12	63
	prywatni przedsiębiorcy	4	60	33	3	37
	pracownicy administracji i usług	17	41	32	10	174
	robotnicy	14	47	28	11	141
	rolnicy	29	27	35	10	48
	gospodynie domowe	15	51	15	19	48
	emeryci i renciści	16	34	33	17	298
	uczniowie i studenci	10	47	38	5	126
bezrobotni	20	30	33	18	66	
SAMOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	13	47	31	8	200
	średnia	15	40	34	11	620
	zła	16	37	27	20	180
STOSUNEK DO WIARY	wierzący i regularnie praktykujący	16	41	29	14	496
	wierzący i niereg. praktykujący	14	42	33	11	350
	wierzący lecz niepraktykujący	18	37	36	10	133
	niewierzący	4	31	58	6	20
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	15	32	39	14	61
	centrolewicowe	6	51	42	2	67
	centroprawicowe	8	49	39	3	104
	prawicowe	14	41	37	7	265
	trudno powiedzieć	18	38	26	18	504
ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ	w ogóle się nie interesuje	17	42	20	21	182
	raczej się nie interesuje	14	42	30	13	434
	raczej się interesuje	15	39	40	7	343
	bardzo się interesuje	14	37	40	10	41
AKTUALNE PREFERENCJE WYBORCZE	PO	10	38	50	2	234
	PSL	22	20	35	22	19
	PIS	12	48	28	12	111
	Sojusz Lewicy Demokratycznej	8	32	56	4	25
	żadna	10	44	29	17	17
	inne	26	30	35	9	45
	niezdecydowani	11	39	26	24	96

P9. 2. Czy Pan(a) zdaniem kryzys w Polsce byłby mniej czy bardziej dotkliwy, gdyby Polska wprowadziła już walutę euro?

		Dane w proc.				LICZBA OSÓB
		kryzys byłby mniej dotkliwy	kryzys byłby tak samo dotkliwy	kryzys byłby bardziej dotkliwy	trudno powiedzieć	
OGÓLEM		24	31	31	14	1000
PLEC	mężczyźni	24	34	33	9	478
	kobiety	23	29	30	19	522
WIEK	15-19 lat	34	25	32	9	82
	20-29 lat	23	29	37	11	197
	30-39 lat	21	34	36	10	169
	40-49 lat	21	40	27	12	157
	50-59 lat	24	27	28	21	178
	60 lat lub więcej	23	30	27	20	216
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe, gimnazjalne	16	30	25	29	161
	zasadnicze zawodowe	14	28	41	16	240
	średnie i pomaturalne	28	31	28	13	333
	licencjat, wyższe	30	41	21	8	139
	jeszcze się uczy	30	27	39	4	126
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	20	30	35	15	378
	miasto do 100 tys.	25	28	32	15	325
	miasto 101-500 tys.	21	36	28	15	177
	miasto pow. 500 tys.	33	36	21	9	120
REGION	małopolski	20	47	19	14	172
	wschodni	23	32	34	11	108
	katowicki	18	32	34	16	136
	dolnośląski	32	14	32	22	96
	wielkopolski	27	23	35	15	153
	pomorski	19	38	31	11	115
	centralny	26	26	34	13	219
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	pracuje zawodowo	26	35	29	11	463
	nie pracuje zawodowo	21	28	33	17	537
GRUPA SPOŁECZNO-ZAWODOWA	kierownicy i specjaliści	35	32	24	9	63
	prywatni przedsiębiorcy	32	33	34	1	37
	pracownicy administracji i usług	31	35	24	10	174
	robotnicy	15	38	34	13	141
	rolnicy	21	29	31	19	48
	gospodynie domowe	15	33	33	19	48
	emeryci i renciści	20	29	30	20	298
	uczniowie i studenci	30	27	39	4	126
	bezrobotni	15	20	36	29	66
SAMOOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	30	34	28	8	200
	średnia	24	32	30	14	620
	zła	14	25	38	22	180
STOSUNEK DO WIARY	wierzący i regularnie praktykujący	23	30	30	18	496
	wierzący i niereg. praktykujący	21	31	36	11	350
	wierzący lecz niepraktykujący	30	35	24	11	133
	niewierzący	43	36	13	8	20
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	45	22	26	6	61
	centrolewicowe	39	46	11	4	67
	centroprawicowe	28	38	27	7	104
	prawicowe	27	32	30	11	265
	trudno powiedzieć	16	28	36	20	504
ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ	w ogóle się nie interesuje	12	29	39	20	182
	raczej się nie interesuje	23	31	32	14	434
	raczej się interesuje	28	34	27	12	343
	bardzo się interesuje	50	19	17	14	41
AKTUALNE PREFERENCJE WYBORCZE	PO	37	30	28	6	234
	PSL	30	14	22	33	19
	PiS	16	36	33	15	111
	Sołusz Lewicy Demokratycznej	52	25	17	6	25
	żadna	25	3	32	40	17
	inne	22	24	38	16	45

P9_3. Czy Pani(a) zdaniem kryzys w Polsce byłby mniej czy bardziej dotkliwy, gdyby rządziła partia Prawo i Sprawiedliwość?

		Dane w proc.				LICZBA OSÓB
		kryzys byłby mniej dotkliwy	kryzys byłby tak samo dotkliwy	kryzys byłby bardziej dotkliwy	trudno powiedzieć	
OGÓLEM		11	43	29	17	1000
PLEĆ	mężczyźni	12	43	35	11	478
	kobiety	10	43	23	23	522
WIEK	15-19 lat	5	49	26	20	82
	20-29 lat	6	44	37	12	197
	30-39 lat	11	45	29	16	169
	40-49 lat	6	53	24	16	157
	50-59 lat	14	39	30	17	178
	60 lat lub więcej	19	35	24	23	216
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe, gimnazjalne	14	39	18	29	161
	zasadnicze zawodowe	14	44	23	20	240
	średnie i pomaturalne	10	41	35	13	333
	licencjat, wyższe	11	46	33	10	139
	jeszcze się uczy	4	48	32	16	126
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	13	41	28	19	378
	miasto do 100 tys.	10	45	27	19	325
	miasto 101-500 tys.	11	51	25	13	177
	miasto pow. 500 tys.	9	33	42	15	120
REGION	małopolski	9	49	26	16	172
	wschodni	9	49	31	12	108
	katowicki	16	43	24	17	136
	dolnośląski	15	19	50	16	96
	wielkopolski	10	42	29	19	153
	pomorski	13	43	24	20	115
	centralny	9	47	26	19	219
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	pracuje zawodowo	9	44	33	14	463
	nie pracuje zawodowo	13	43	25	20	537
GRUPA SPOŁECZNO - ZAWODOWA	kierownicy i specjaliści	13	34	38	14	63
	prywatni przedsiębiorcy		56	29	14	37
	pracownicy administracji i usług	7	50	34	8	174
	robotnicy	8	40	30	22	141
	rolnicy	20	32	35	13	48
	gospodynie domowe	8	60	13	19	48
	emeryci i renciści	16	37	24	23	298
	uczniowie i studenci	4	48	32	16	126
bezrobotni	16	48	24	13	66	
SAMOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	9	44	34	12	200
	średnia	10	44	28	18	620
	zła	18	37	24	21	180
STOSUNEK DO WIARY	wierzący i regularnie praktykujący	15	46	22	17	496
	wierzący i niereg. praktykujący	7	37	36	19	350
	wierzący lecz niepraktykujący	7	44	35	14	133
	niewierzący	5	67	27	1	20
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	3	27	56	14	61
	centrolewicowe	7	52	38	3	67
	centroprawicowe	10	47	34	9	104
	prawicowe	22	43	25	10	265
	trudno powiedzieć	7	43	25	25	504
ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ	w ogóle się nie interesuje	4	40	25	31	182
	raczej się nie interesuje	8	47	26	19	434
	raczej się interesuje	16	41	34	8	343
	bardzo się interesuje	27	32	31	9	41
AKTUALNE PREFERENCJE WYBORCZE	PO	3	37	55	5	234
	PSL	22	50	13	14	19
	PIS	51	41	1	7	111
	Sojusz Lewicy Demokratycznej	5	23	64	8	25
	żadna		28	21	51	17
	inne	9	49	30	13	45
	niezdecydowani	8	40	19	33	96

I. Czy Pani(a) zdaniem kryzys w Polsce byłby mniej czy bardziej dotkliwy, gdyby rządziła koalicja Platformy Obywatelskiej oraz Prawicy Sprawiedliwości?

		Dane w proc.				LICZBA OSÓB
		kryzys byłby mniej dotkliwy	kryzys byłby tak samo dotkliwy	kryzys byłby bardziej dotkliwy	trudno powiedzieć	
OGÓLEM		14	52	13	21	1000
PLEĆ	mężczyźni	17	51	16	16	478
	kobiety	12	52	10	26	522
WIEK	15-19 lat	11	51	14	25	82
	20-29 lat	11	59	14	15	197
	30-39 lat	15	48	15	22	169
	40-49 lat	8	63	8	20	157
	50-59 lat	16	45	17	22	178
	60 lat lub więcej	19	45	10	25	216
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe, gimnazjalne	14	47	7	31	161
	zasadnicze zawodowe	15	47	12	26	240
	średnie i pomaturalne	14	52	15	19	333
	licencjat, wyższe	13	63	13	11	139
	jeszcze się uczy	14	52	17	18	126
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	17	50	10	23	378
	miasto do 100 tys.	9	50	16	25	325
	miasto 101-500 tys.	12	58	15	15	177
	miasto pow. 500 tys.	21	50	10	18	120
REGION	małopolski	13	64	7	16	172
	wschodni	11	54	16	18	108
	katowicki	19	46	12	23	136
	dolnośląski	19	36	20	26	96
	wielkopolski	14	52	13	21	153
	pomorski	8	51	18	23	115
	centralny	14	51	11	24	219
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	pracuje zawodowo	13	54	13	20	463
	nie pracuje zawodowo	15	50	13	23	537
GRUPA SPOŁECZNO - ZAWODOWA	kierownicy i specjaliści	13	53	23	11	63
	prywatni przedsiębiorcy	19	62	5	14	37
	pracownicy administracji i usług	15	54	13	17	174
	robotnicy	10	50	13	27	141
	rolnicy	9	60	8	23	48
	gospodynie domowe	1	58	17	24	48
	emeryci i renciści	18	46	11	25	298
	uczniowie i studenci	14	52	17	18	126
bezrobotni	10	57	8	24	66	
SAMOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	18	52	14	17	200
	średnia	12	53	13	22	620
	zła	16	46	12	26	180
STOSUNEK DO WIARY	wierzący i regularnie praktykują	14	55	11	20	496
	wierzący i niereg. praktykujący	13	46	15	25	350
	wierzący lecz niepraktykujący	17	49	17	17	133
	niewierzący		77	15	8	20
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	6	46	31	16	61
	centrolewicowe	10	57	18	15	67
	centroprawicowe	22	53	15	9	104
	prawicowe	20	57	10	13	265
	trudno powiedzieć	10	48	11	30	504
ZAINTERESOWANIE POLITYCZNE	w ogóle się nie interesuje	6	49	8	37	182
	raczej się nie interesuje	13	54	11	22	434
	raczej się interesuje	18	50	17	14	343
	bardzo się interesuje	25	51	14	10	41
AKTUALNE PREFERENCJE WYBORCZE	PO	15	55	17	13	234
	PSL	23	57		20	19
	PIS	23	54	9	13	111
	Sojusz Lewicy Demokratycznej		41	51	8	25
	żadna	17	24	8	51	17
	inne	10	64	14	12	45
	niezdecydowani	12	54	4	31	96

P9_5. Czy Pani(a) zdaniem kryzys w Polsce byłby mniej czy bardziej dotkliwy, gdyby rządziła lewica?

		Dane w proc.				LICZBA OSÓB
		kryzys byłby mniej dotkliwy	kryzys byłby tak samo dotkliwy	kryzys byłby bardziej dotkliwy	trudno powiedzieć	
OGÓLEM		6	50	21	23	1000
PŁEĆ	mężczyźni	7	53	24	16	478
	kobiety	5	47	18	30	522
WIEK	15-19 lat	3	49	13	35	82
	20-29 lat	6	56	17	21	197
	30-39 lat	3	53	21	23	169
	40-49 lat	5	54	23	18	157
	50-59 lat	8	44	23	25	178
	60 lat lub więcej	9	44	23	25	216
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe, gimnazjalne	7	43	12	37	161
	zasadnicze zawodowe	3	47	20	30	240
	średnie i pomaturalne	8	51	23	18	333
	licencjat, wyższe	5	56	27	12	139
	jeszcze się uczy	7	52	20	22	126
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	7	51	18	24	378
	miasto do 100 tys.	6	48	17	29	325
	miasto 101-500 tys.	4	53	30	13	177
	miasto pow. 500 tys.	6	43	28	23	120
REGION	małopolski	1	61	20	18	172
	wschodni	6	56	17	21	108
	katowicki	9	42	31	18	136
	dolnośląski	9	29	32	30	96
	wielkopolski	6	52	19	23	153
	pomorski	7	53	17	24	115
	centralny	6	49	16	29	219
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	pracuje zawodowo	6	50	23	21	463
	nie pracuje zawodowo	6	50	19	25	537
GRUPA SPOŁECZNO - ZAWODOWA	kierownicy i specjaliści	6	47	37	10	63
	prywatni przedsiębiorcy	12	53	15	20	37
	pracownicy administracji i usług	6	52	23	20	174
	robotnicy	5	47	20	28	141
	rolnicy	8	55	18	19	48
	gospodynie domowe		56	18	26	48
	emeryci i renciści	7	48	20	25	298
	uczniowie i studenci	7	52	20	22	126
	bezrobotni	4	50	12	34	66
SAMOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	7	45	31	17	200
	średnia	6	53	18	23	620
	zła	7	44	18	31	180
STOSUNEK DO WIARY	wierzący i regularnie praktykujący	4	50	24	22	496
	wierzący i niereg. praktykujący	8	50	16	26	350
	wierzący lecz niepraktykujący	7	46	22	25	133
	niewierzący	6	73	16	5	20
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	29	46	16	8	61
	centrolewicowe	15	58	17	10	67
	centroprawicowe	3	53	35	9	104
	prawicowe	5	52	31	13	265
	trudno powiedzieć	3	48	14	35	504
ZAINTERESOWANIE POLITYK	w ogóle się nie interesuje	3	46	11	41	182
	raczej się nie interesuje	5	51	19	25	434
	raczej się interesuje	8	51	27	13	343
	bardzo się interesuje	10	51	28	11	41
AKTUALNE PREFERENCJE WYBORCZE	PO	8	49	31	12	234
	PSL	3	58	11	28	19
	PIS	2	46	36	16	111
	Sojusz Lewicy Demokratycznej	55	27	2	17	25
	żadna	12	33	9	46	17
	inne	18	57	11	14	45
	niezdecydowani	0	46	15	38	96

P10. Walcząc z kryzysem rząd ogranicza wydatki na różne dziedziny, w każdym resorcie. Opozycja mówi, że rząd nie powinien oszczędzać, lecz inwestować. Kto ma tu więcej racji – rząd czy opozycja?

		Dane w proc.			LICZBA OSÓB
		rząd	opozycja	trudno powiedzieć	
OGÓLEM		34	41	25	1000
PŁEĆ	mężczyźni	35	45	21	478
	kobiety	33	38	29	522
WIEK	15-19 lat	29	51	20	82
	20-29 lat	35	37	28	197
	30-39 lat	31	42	27	169
	40-49 lat	37	47	16	157
	50-59 lat	38	38	24	178
	60 lat lub więcej	32	38	29	216
WYSZTAŁCENIE	podstawowe, gimnazjalne	25	39	36	161
	zasadnicze zawodowe	33	46	21	240
	średnie i pomaturalne	34	39	27	333
	licencjat, wyższe	45	33	22	139
	jeszcze się uczy	35	48	17	126
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	34	41	24	378
	miasto do 100 tys.	33	40	27	325
	miasto 101-500 tys.	28	45	27	177
	miasto pow. 500 tys.	44	37	19	120
REGION	małopolski	26	45	29	172
	wschodni	31	27	42	108
	katowicki	41	38	21	136
	dolnośląski	33	42	25	96
	wielkopolski	45	38	17	153
	pomorski	28	46	26	115
	centralny	33	46	21	219
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	pracuje zawodowo	36	39	25	463
	nie pracuje zawodowo	32	42	25	537
GRUPA SPOŁECZNO - ZAWODOWA	kierownicy i specjaliści	37	36	27	63
	prywatni przedsiębiorcy	44	31	24	37
	pracownicy administracji i usług	37	35	28	174
	robotnicy	29	46	25	141
	rolnicy	44	44	11	48
	gospodynie domowe	34	34	32	48
	emeryci i renciści	33	40	27	298
	uczniowie i studenci	35	48	17	126
	bezrobotni	24	49	27	66
SAMOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	36	40	25	200
	średnia	36	41	23	620
	zła	26	43	32	180
STOSUNEK DO WIARY	wierzący i regularnie praktykujący	32	44	24	496
	wierzący i niereg. praktykujący	36	38	27	350
	wierzący lecz niepraktykujący	35	41	24	133
	niewierzący	55	23	22	20
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	43	39	17	61
	centrolewicowe	38	33	29	67
	centroprawicowe	42	46	12	104
	prawicowe	32	50	18	265
	trudno powiedzieć	32	37	32	504
ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ	w ogóle się nie interesuje	33	28	39	182
	raczej się nie interesuje	31	43	25	434
	raczej się interesuje	38	44	18	343
	bardzo się interesuje	37	44	19	41
	nie interesuje	33	28	39	182
AKTUALNE PREFERENCJE WYBORCZE	PO	54	33	13	234
	PSL	20	70	11	19
	PIS	15	65	20	111
	Sojusz Lewicy Demokratycznej	42	40	18	25
	żadna	19	66	15	17
	inne	33	42	25	45

Czy jest taka dziedzina, w której w żadnym razie nie powinno się zmniejszać wydatków?

		Dane w proc.				LICZBA OSÓB
		tak	nie - w każdej dziedzinie trzeba coś ująć	w żadnej dziedzinie nie powinno się zmniejszać wydatków	trudno powiedzieć	
OGÓLEM		52	18	13	17	1000
PŁEĆ	mężczyźni	53	19	12	16	478
	kobiety	52	16	14	18	522
WIEK	15-19 lat	48	26	14	12	82
	20-29 lat	50	19	11	19	197
	30-39 lat	47	20	14	19	169
	40-49 lat	52	19	13	17	157
	50-59 lat	54	15	13	18	178
	60 lat lub więcej	58	12	14	16	216
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe, gimnazjalne	48	15	14	24	161
	zasadnicze zawodowe	52	19	12	17	240
	średnie i pomaturalne	52	17	13	17	333
	licencjat, wyższe	61	12	12	15	139
	jeszcze się uczy	49	23	15	13	126
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	49	22	9	20	378
	miasto do 100 tys.	55	11	16	17	325
	miasto 101-500 tys.	57	13	16	13	177
	miasto pow. 500 tys.	47	25	13	15	120
REGION	małopolski	34	21	19	26	172
	wschodni	52	19	17	11	108
	katowicki	47	17	23	13	136
	dolnośląski	64	11	9	15	96
	wielkopolski	60	17	8	15	153
	pomorski	59	12	6	23	115
	centralny	55	19	10	15	219
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	pracuje zawodowo	48	20	12	19	463
	nie pracuje zawodowo	56	15	14	16	537
GRUPA SPOŁECZNO - ZAWODOWA	kierownicy i specjaliści	74	6	9	12	63
	prywatni przedsiębiorcy	45	27	12	15	37
	pracownicy administracji i usług	41	23	15	21	174
	robotnicy	50	21	12	17	141
	rolnicy	40	18	7	35	48
	gospodynie domowe	47	16	13	25	48
	emeryci i renciści	59	13	14	15	298
	uczniowie i studenci	49	23	15	13	126
bezrobotni	60	11	11	18	66	
SAMOOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	51	20	17	12	200
	średnia	52	17	12	19	620
	zła	56	14	13	17	180
STOSUNEK DO WIARY	wierzący i regularnie praktykujący	56	15	12	17	496
	wierzący i niereg. praktykujący	48	20	13	19	350
	wierzący lecz niepraktykujący	49	19	17	15	133
	niewierzący	59	11	22	9	20
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	71	12	10	7	61
	centrolewicowe	47	20	10	22	67
	centroprawicowe	54	28	11	7	104
	prawicowe	64	12	13	11	265
	trudno powiedzieć	44	18	14	23	504
ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ	w ogóle się nie interesuje	41	20	16	23	182
	raczej się nie interesuje	48	18	14	20	434
	raczej się interesuje	61	16	11	12	343
	bardzo się interesuje	78	12	7	3	41
AKTUALNE PREFERENCJE WYBORCZE	PO	50	24	11	15	234
	PSL	79	5	6	10	19
	PiS	63	7	13	17	111
	Sojusz Lewicy Demokratycznej	62	11	18	9	25
	żadna	85		6	9	17
	inne	69	23		8	45
	niezdecydowani	51	11	16	22	96

P12. Kto w Polsce, jacy ludzie na kryzysie tracą, a jacy zyskają?

		Dane w proc.					LICZBA OSÓB
		wszyscy tracą, biedni i bogaci - jedeni mniej, drudzy więcej	wszyscy zyskają, biedni i bogaci - jedeni mniej, drudzy więcej	bogaci tracą, biedni zyskają	bogaci zyskają, biedni tracą	trudno powiedzieć	
OGÓLEM		41	5	2	43	9	1000
PŁEĆ	mężczyźni	42	5	2	44	8	478
	kobiety	40	5	3	42	10	522
WIEK	15-19 lat	52	1	2	34	11	82
	20-29 lat	50	6	2	31	10	197
	30-39 lat	38	4	4	43	11	169
	40-49 lat	43	6	2	40	8	157
	50-59 lat	33	6	3	51	7	178
	60 lat lub więcej	35	5	1	52	8	216
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe, gimnazjalne	32	3	1	56	8	161
	zasadnicze zawodowe	39	7	4	45	6	240
	średnie i pomaturalne	40	5	2	44	10	333
	licencjat, wyższe	47	6	4	31	12	139
	jeszcze się uczy	50	4	2	33	12	126
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	44	7	3	41	5	378
	miasto do 100 tys.	40	3	2	44	11	325
	miasto 101-500 tys.	33	5	2	47	13	177
	miasto pow. 500 tys.	46	4	2	40	8	120
REGION	małopolski	41	12	3	33	12	172
	wschodni	42		1	42	16	108
	katowicki	47	9	1	32	11	136
	dolnośląski	27	2	1	59	11	96
	wielkopolski	45	2	6	43	3	153
	pomorski	40	3	1	46	10	115
	centralny	40	4	2	49	5	219
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	pracuje zawodowo	43	7	3	38	10	463
	nie pracuje zawodowo	39	4	1	48	8	537
GRUPA SPOŁECZNO - ZAWODOWA	kierownicy i specjaliści	40	3	4	41	12	63
	prywatni przedsiębiorcy	40	5	1	39	16	37
	pracownicy administracji i usług	52	6	2	29	11	174
	robotnicy	37	10	4	44	5	141
	rolnicy	33	7	5	47	8	48
	gospodynie domowe	34	3		47	15	48
	emeryci i renciści	35	3	2	52	7	298
	uczniowie i studenci	50	4	2	33	12	126
	bezrobotni	40	3		55	2	66
SAMOOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	42	6	4	35	13	200
	średnia	42	5	2	43	8	620
	zła	34	4	2	52	8	180
STOSUNEK DO WIARY	wierzący i regularnie praktykujący	39	6	2	44	9	496
	wierzący i niereligijni, praktykujący	44	4	4	40	8	350
	wierzący lecz niepraktykujący	37	6	1	48	8	133
	niewierzący	62	4		23	11	20
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	32	3	2	53	9	61
	centrolewicowe	39	9	7	35	10	67
	centroprawicowe	55	11	3	26	5	104
	prawicowe	34	4	2	50	10	265
	trudno powiedzieć	43	4	2	43	9	504
ZAINTERESOWANIE POLITYCZNE	w ogóle się nie interesuje	44	3	2	43	8	182
	raczej się nie interesuje	39	5	3	44	9	434
	raczej się interesuje	42	6	2	42	9	343
	bardzo się interesuje	37	6		46	11	41
AKTUALNE PREFERENCJE WYBORCZE	PO	54	6	3	31	6	234
	PSL	32	7		61		19
	PIS	31	3	3	53	11	111
	Sojusz Lewicy Demokratycznej	31	9		47	13	25
	żadna	19	7		70	4	17
	inne	40	1		48	12	45

Czy jest taka dziedzina, w której w żadnym razie nie powinno się zmniejszać wydatków?

		Dane w proc.								LICZBA OSÓB
		służba zdrowia - lecznictwo, ochrona zdrowia, szpitale, medycyna	rolnictwo - produkcja żywności	bezpieczeństwo - wojsko, policja, obronność	oświata, edukacja, szkolnictwo	emerytury i renty	opieka społeczna - ludzie biedni, domy dziecka itp.	inne	brak odpowiedzi, odpowiedź nie na temat	
OGÓLEM		81	3	19	26	8	7	11	1	523
PŁEĆ	mężczyźni	76	4	24	23	5	7	14	1	252
	kobiety	86	2	14	29	10	8	9	1	270
WIEK	15-19 lat	70	3	14	50	6		30		40
	20-29 lat	87		17	27	1	4	11		99
	30-39 lat	85	3	21	27	1	19	10		80
	40-49 lat	77	4	21	24	6	8	19		82
	50-59 lat	82	3	20	16	7	5	6	2	96
	60 lat lub więcej	78	5	17	25	19	6	7	2	125
WYKSZTALCENIE	podstawowe, gimnazjalne	72	4	13	17	18	7	6	3	77
	zasadnicze zawodowe	84	4	15	17	12	7	7		125
	średnie i pomaturalne	82	3	27	21	3	9	12	1	175
	licencjat, wyższe	85	1	18	40	2	6	13		85
	jeszcze się uczy	76	2	11	48	5	4	22		62
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	81	6	19	24	6	4	10	2	185
	miasto do 100 tys.	77	2	22	24	12	11	13		180
	miasto 101-500 tys.	81	1	14	33	4	7	15	0	101
	miasto pow. 500 tys.	92		17	24	4	7	5		56
REGION	małopolski	82	2	21	22	4	8	4		59
	wschodni	72	5	13	41	6	11	14		56
	katowicki	66	2	27	19	5	8	19		64
	dolnośląski	76	1	11	27	9	9	4	6	62
	wielkopolski	89	1	17	26	6	4	19	0	91
	pomorski	83	1	15	23	10	11	12		68
	centralny	88	7	24	25	10	4	8		122
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	pracuje zawodowo	84	3	22	24	3	8	13	1	224
	nie pracuje zawodowo	78	3	16	27	11	7	10	1	299
GRUPA SPOŁECZNO - ZAWODOWA	kierownicy i specjaliści	86		12	47		8	13		46
	prywatni przedsiębiorcy	82		18	17	4	4	28		17
	pracownicy administracji i usług	90	1	30	20	4	10	15		71
	robotnicy	77	3	21	13	6	10	9		71
	rolnicy	87	19	32	27			12	9	19
	gospodynie domowe	86		5	23		16	10		22
	emeryci i renciści	76	5	18	21	14	6	8	1	176
	uczniowie i studenci	76	2	11	48	5	4	22		62
bezrobotni	90		21	29	10	8	3		39	
SAMOOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	87	1	14	28	5	9	14	2	103
	średnia	79	3	19	28	6	7	12	0	319
	zła	82	5	22	17	14	6	7	1	100
STOSUNEK DO WIARY	wierzący i regularnie praktykujący	82	5	18	28	7	4	14	1	277
	wierzący i niereg. praktykujący	80	2	19	25	9	11	9	1	169
	wierzący lecz niepraktykujący	81		19	19	7	10	5		65
	niewierzący	65		29	27			18		12
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	83	2	18	24	3	8	8		43
	centrolewicowe	66	6	30	32	6	8	11		32
	centroprawicowe	82	4	9	39	3	5	16	1	56
	prawicowe	81	3	21	27	10	7	10	1	169
	trudno powiedzieć	82	3	18	21	8	8	13	0	222
ZAINTERESOWANIE POLITYKĄ	w ogóle się nie interesuje	76	2	10	15	6	9	14	1	75
	raczej się nie interesuje	85	2	17	26	9	6	8		208
	raczej się interesuje	80	4	22	29	6	8	12	1	208
	bardzo się interesuje	75	10	31	28	9	3	22	1	32